

Ołga Basun

Вулиці нашого містечка.

Краєзнавча подорож.

Ярмолинецька центральна районна бібліотека
Краєзнавчий відділ

Вулиці нашого містечка
(краєзнавча подорож: історія вулиць)

Укладач: Москалеко В. М.

Ярмолинці, 2015

Ми рідко задумуємось скільки років ми ходимо нашими вулицями, яка їх історія і звідки пішли назви наших вулиць. Вони ніби магнітофона стрічка на яку записуються всі історичні події, долі всіх людей, що проходили ними з року в рік , з віку в вік.

Хто тільки не топтав наші землі, не грабував, налітаючи зажерливими ордами – турки, татари, литовці, поляки. За 615 років існування нашого містечка, хто тільки не проїздив битим шляхом, який пролягав у напрямку до західного кордону через наше містечко. Стратегічним шляхом часто проходили військові частини.

Отже Поштовий шлях - це зараз вулиця Шевченка.

Цим шляхом у 1846 році проїздив на Кам`янець-Подільський видатний український поет Т.Г.Шевченко, тому вулиця і була перейменована на вул. Шевченка. Заглянемо в далеке минуле цієї вулиці. На ній колись знаходився пересильний пункт Кам`янець-Подільської тюрми, де певний час перебував Устим Кармелюк. В романі М. Старицького «Кармалюк» змальована втеча Кармелюка з цієї тюрми. Майже на початку вулиці розмістився будинок пані Шиповички – споруда ХІХ століття. В даний час це приміщення санстанції.

Цим шляхом прибув у містечко поет-декабрист В.Ф. Раєвський, один із організаторів гуртка «Залізні перстні». В 1915 році в Ярмолинцях зупинявся останній російський імператор Микола ІІ. Він об'їздив Поділля з метою підняти бойовий дух війська, а також зібрати кошти на пожертвування армії, і проїздив Поштовим шляхом.

В радянський час вулиця дуже змінилась. Обабіч неї проклали тротуари, висадили в ряд декоративні дерева: калину, клен, берізку. Вулиця починається з Поштової площі, на якій розміщується велике світле приміщення поштового відділення зв'язку збудованого в 1970 році. На початку вулиці знаходиться типове двохповерхове чудове приміщення музичної школи, відкритої в 1985 році.

На цій вулиці розміщені районна лікарня, дитячий садочок «Сонечко». Ще більше змінилася вулиця в роки Незалежності, стала набагато ширшою, заасфальтованою. Коло лікарні створено стоянку для машин. В 90-х роках на даній вулиці почав діяти Будинок молитви. В 2004 році служба проходила в новозбудованому трьохповерховому приміщенні – церкві Євангелістів християн-баптистів «Стрітєння Господнє». Також на цій вулиці знаходиться приміщення районного казначейства, територіального центру надання соціальної допомоги, магазин «Ковчег», швейний цех та двохповерхові багатоквартирні будинки.

Вулиця закінчується районним стадіоном «Юність», збудованим у 1972 році.

Кожне століття, десятиліття та навіть кожен рік вносять свої поправки в історію вулиць, змінюють їх будову та рельєф.

Вулиця Хмельницька - в минулому Олександрівська.

Ще в далекому 1648 році вулицею проходили полки Б. Хмельницького. Зупинявся в містечку і сам гетьман. По ній проїздив відомий російський полководець М.І. Кутузов, збираючи військо для походу на російсько-турецьку війну. Цим же шляхом повертались полки з Балканських походів. Тут проходив 12-й уланівський Білгородський та Херсонський піхотний полк, що входили до 9-го армійського корпусу Південної армії. Недалеко від центру по ліву сторону дороги в далекому 1850 році був збудований другий замок.

Майже в кінці вулиці розкинувся досить великий ставок. Його називають «Звіринський», і він був викопаний в ХІХ столітті. В той час в Ярмолинцях відбувались Петропавловський і Михайлівський ярмарки, і потрібно було напоїти велику кількість коней та худоби, що привозили на ярмарок.

Вулиця починалась з маєтку Олександра Орловського, замок якого стояв на місці колишнього Універмагу. В даний час це магазин «Кошик».

Та найбільше чим прославилась вулиця Хмельницька, це картиною видатного живописця-баталіста Франца Рубо «Вулиця в

Ярмолинцях». На якій була зображена ця сама вулиця тільки в 1882 році. За цю картину художник отримав академічне звання, а картину виставили на продаж за 2000 рублів.

На розі вулиці в 2011 році був відкритий пам'ятний знак ліквідаторам та героям Чорнобильської трагедії.

Вулиця Щорса – сама коротка центральна вулиця.

До воєнного часу на ній жили переважно єврейські сім'ї. В 1950 році методом народної будови на цій вулиці, в центрі містечка був зведений стадіон. А в 60-х роках недалеко був розбитий парк. В 1967 році на цій вулиці була відкрита перша в районні музична школа. Згодом на місці стадіону виріс чудовий Будинок культури. А замість старих магазинів – площа в центрі містечка.

Вулиця названа в честь полководця Червоної армії М. Щорса, частини війська якого в квітні 1919 року пройшла вулицею для оборони містечка проти війська УНР. На вулиці розташовані житлові і адміністративні споруди: Селищна рада, Будинок культури, Райпотребсоюз, кінотеатр, БТІ, аптеки.

Вулиця Чапаєва - найдовша вулиця в Ярмолинцях.

Та в XIX столітті вона була зовсім короткою, центральною вулицею на якій проходили щорічні ярмарки і називалась Костьольною. На ній

був збудований графом Адамом Орловським в 1792 році чудовий костел в ім`я святих Апостолів Петра і Павла. За зразок було взято Варшавський Бернардинський храм, тільки меншого розміру.

Поруч розміщувалися Ярмаркові площі. В 1835 році, за сприяння А. Орловського з містечка Тинна до Ярмолинець був переведений найбільший в Подільській губернії Петропавловський ярмарок. Ярмарок в Ярмолинцях проходив двічі на рік: великий літній Петропавловський - на Петра і Павла, і менший Михайлівський – на Михайла. На даній вулиці ще одна історична будова ХІХ століття будинок Грінберга. Власник Ярмолинець Адам Орловський дозволив Грінбергу побудувати балаганчик на своїй землі. Скориставшись річною відсутністю пана хитрий єврей побудував громіздкий трьохповерховий будинок-готель. Під час пожежі один із верхніх поверхів згорів, а два ще донині використовують під відділи адміністрації. Там розміщений відділ соціального захисту населення. Вулиця починається майже від окружної дороги і тягнеться з заходу на схід через все містечко аж до консервного заводу, який знаходиться на околиці. На вулиці багато адміністративних будинків. Відділення ГАї, філія ВАТ «Хмельницькгаз», ЗОШ №2, ДТСААФ, РЕМ, автостанція, ринок, приміщення друкарні і редакції газети «Вперед», костел, страхова компанія «Оранта», прокуратура, відділення міліції, приміщення районного суду, магазини, багатоквартирні та приватні будинки.

Вулиця Мічуріна починається від центру містечка – адміністративного будинку, що знаходиться на площі 600-річчя Ярмолинець. В 2003 році на площі з боку вулиці Мічуріна було відкрито пам'ятник Т.Г. Шевченку. Зовсім поруч будується дерев'яна Українська православна церква Київського патріархату, поки що служба проходить в пристосованому приміщенні. Дальше до вулиці південною стороною підступає парк, навпроти розміщений Центр розвитку дитини «Калинка».

Дуже тяжкий спомин про вулицю підчас окупаційного режиму. Найбільшу лють фашисти проявляли до єврейського населення. Спершу їх зганяли в гетто, а в жовтні 1942 року зібрали всіх євреїв – від старих до малих і повели нескінченним людським потоком вулицею Мічуріна у свою останню дорогу з якої немає вороття. Здавалося, що навіть дорога стогне і пручається під ногами тисячі людей, які приречено йшли на страту. Їх привели на станцію Ярмолинці, і декілька днів тримали в казармі без води і їжі. Коли була готова величезна яма, людей виводили групами і розстрілювали.

У важкі післявоєнні роки постало питання створення в Ярмолинцях пожежної команди. В бойову обслугу команди входило двоє коней, пожежно-кінний хід, та 9 чоловік особового складу. Базувалась пожежна команда в будівлі у центрі Ярмолинець по вул. Мічуріна. Там було приміщення для коней і приміщення для бойової обслуги. Поруч була побудована дерев'яна каланча з якої здійснювалось спостереження за навколишніми будівлями.

На вулиці розміщені переважно приватні будинки, тільки на початку є декілька двохповерхових багатоквартирних будинків. На місці одного з них в 60-х роках стояла церква в ім'я Святої Трійці.

Вулиця Івана Іова.

Коротка вулиця в минулому Риночна була перейменована на вулицю Івана Іова. В 2005 році на прохання журналістів, для увіковічення пам'яті видатного поета і журналіста, який довгий час працював у редакції газети «Вперед».

На вулиці розміщена пожежна частина, склади, два магазини і індивідуальні будинки.

Вулиця Пушкіна.

Вулицею Пушкіна, як і вулицею Хмельницькою проходить головна магістраль з обласного центру до Кам'янця-Подільського та Чернівців.

Поруч з вулицею стоїть будинок ХУІІІ століття, збудований Войцехом Мархоцьким, як монастир для монахів бернардинського ордена. Нажаль від колишнього монастирського комплексу на сьогоднішній день залишилась тільки кам'яна споруда Г-подібної форми, де знаходяться приміщення професійного ліцею та районний краєзнавчий музей.

В радянські часи в кінці вулиці була створена МТС – машино-тракторна станція. Пізніше тут створюється сільгосптехніка, по обслуговуванню сільськогосподарських машин.

Перший трактор 1930 року, який отримала МТС, до цих пір зберігається на подвір'ї колишньої сільгосптехніки.

У 80-х роках під час Московської Олімпіади вулицею Пушкіна, а також вулицею Хмельницькою наші кращі спортсмени району пронесли вогонь Олімпіади.

На початку вулиці розміщено декілька п'ятиповерхівок, напроти знаходиться приміщення професійного ліцею, технологічного ліцею та НВК. В 2011 році на вулиці почала діяти новозбудована греко-католицька церква Пресвятої Трійці.

На вулиці розміщено багато приватних підприємств, декілька магазинів. А ще на вулиці Пушкіна встановлено в 1989 році пам'ятник з'єднанням Радянської армії, які визволили Ярмолинці в березні 1944 року.

В числі перших була батарея САУ гвардії капітана П. Крюковського.

Вулиця і площа 600-річчя Ярмолинець.

На місці старого скверу, дерев'яного Будинку піонерів і декількох непримітних магазинчиків, в центрі містечка було розбито чудову площу. Будівництво якої було завершено до визначної дати – ювілею нашого містечка, до його 600-річчя. Тому площу було названо в честь 600-річчя Ярмолинець, і частину бувшої вулиці Леніна теж перейменовано на вулицю 600-річчя Ярмолинець. Розміщені на вулиці магазини, кафе, адміністративні будинки просторий Будинок культури, дві районні бібліотеки – для дітей і дорослих, велике приміщення дитячої спортивної школи.. А також пам'ятники архітектури ХІХ століття – будинок Грінберга (Соцстрах) і будинок Аврумідера (Ощадбанк).

Вулиці нашого містечка. Такі знайомі з самого раннього дитинства. Ті перші кроки по рідних стежинах в той такий великий і таємничий світ. І тому дороги нашого оновленого містечка ніколи не відпускають назавжди своїх земляків. Вони, як магнітом їх притягують на рідні простори, в постарілі домівки, в спогади дитинства та юності.